

Nr 38

Utlåtande i anledning av väckta motioner dels om bättre förhållanden för kvinnlig arbetskraft och dels angående deltidsarbete för kvinnor m. m.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:386 av herrar Lager och Adolfsson samt II:462 av fru Ryding m. fl. föreslås, att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning och förslag i syfte

a) att åstadkomma nödvändiga åtgärder för en effektivare och mer differentierad yrkesutbildning som syftar till brytande av könsbarriärerna inom arbetslivet och som underlättar kvinnornas tillträde till högkvalificerade yrken;

b) att öka forskningen beträffande förskolebarnen i samband med att man bättre tillgodogör sig utländska rön på detta område samt att genom saklig upplysning förmedla resultaten härav till allmänheten;

c) att ändra statsbidragsgivningen för social hemhjälp så att den bättre kommer att stimulera en kraftig utbyggnad av denna verksamhet.

I de likalydande och likaledes till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:387 av herrar Lager och Adolfsson samt II:463 av fru Ryding m. fl. föreslås, att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning och förslag i syfte att, eventuellt genom särskild lagstiftning, vidga tillfällena till deltidsarbete inom industri och servicenäringar, statlig och kommunal tjänst samt att ge de deltidsanställda rimlig andel av de heltidsanställdas sociala förmåner;

att framlägga en plan på hur man före år 1970 skall höja de allmänna barnbidragen till en nivå, som motsvarar 1/3 av de verkliga barnkostnaderna, samt införa indexreglering av desamma.

Utskottet har upptagit motionerna till samtidig behandling.

I motionerna I:386 och II:462 anföres, att stora steg framåt under de senaste åren tagits i vårt land för kvinnornas sociala frigörelse men att den ännu är långt ifrån slutförd. Vi har ett par hundra tusen medborgare som är arbetslösa i den meningen att de gärna vill ha men inte kan finna sysselsättning. De flesta är gifta kvinnor, särskilt i åldern 25—55 år. De förlorar inte endast inkomsten av arbete utan blir också diskriminerade i fråga om semester- och sjukersättning.

Avskaffandet av den dolda arbetslösheten kräver främst en bättre spridning av arbetstillfällena över landet. De nuvarande könsspärrarna måste

dessutom definitivt brytas. Yrkesvägledningen måste intensifieras och om- skolningskurser ordnas för husmödrar, frånskilda och änkor samt även för äldre ogifta kvinnor, som vill byta yrke. Folk måste utbildas till de stora bristområdena inom sjukvård och social serviceverksamhet. Det måste skapas förhållanden som gör det möjligt för dem att arbeta på heltid, men för närvarande är en väsentlig förutsättning att vidgade arbetstillfällen på deltid tillskapas med trygghet i anställningen samt rimlig semester och pension.

Barninstitutionerna såsom daghem o. d. måste utbyggas, och vidare kräves en snabb och kraftig utbyggnad av förskollärarytbildningen. Lönesättningen måste göras sådan, att förskollärarna stannar kvar i yrket. Smådaghem i kvarteren bör ordnas liksom service- eller kollektivhus för förvärvsarbetande föräldrar.

Förvärvsavdragen vid beskattningen måste höjas. De allmänna barnbidragen bör höjas så att de år 1970 uppgår till minst en tredjedel av de verkliga barnkostnaderna.

Man bör undersöka möjligheten att ge ekonomisk kompensation till de mödrar med småbarn som tvingas sluta sitt förvärvsarbete på grund av att barninstitutioner saknas. Familjebostadsbidragen bör höjas och skolmåltider införas i hela landet. Kommunerna bör få högre bidrag till den sociala hemhjälpen. Det bör prövas om ettårsledighet kan ges vid barnsörd samt om den tid en kvinna stannar hemma för vård av småbarn kan göras pensionsgrundande.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II:462.

I motionerna I:387 och II:463 hänvisas till motiveringen i motionerna I:386 och II:462.

Utskottet

De delar av motionsyrkandena som berör forskningen angående förskolebarnen, den sociala hemhjälpen samt barnbidragen har tidigare behandlats av utskottet i dess utlåtande nr 18/1964, som i övrigt gällde ett antal motioner angående familjepolitiska frågor. Riksdagen har i enlighet med utskottets hemställan beslutat, att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i utlåtandet anför.

I övrigt har i de nu föreliggande motionerna i huvudsak hemställts om utredningar beträffande effektivare och mer differentierad yrkesutbildning för kvinnor samt om åtgärder för att ge kvinnorna vidgade möjligheter att erhålla deltidsarbete med rimlig andel av de heltidsanställdas sociala förmåner.

Det är enligt utskottets mening ett ofrånkomligt rättvisekrav att kvinnorna skall vara i alla avseenden likaberättligade med männen i fråga om utbildning för och tillträde till alla områden på arbetsmarknaden, bl. a. till vad som i motionerna betecknas såsom högkvalificerade yrken. Utskottet

har vid tidigare behandling av spörsmål på detta område, exempelvis i utskottets utlåtanden nr 54/1962 och nr 18/1964 angående vissa familjepolitiska frågor samt nr 22/1963 angående gifta kvinnors förvärvsarbete, understrukit vikten av att kvinnorna får reella möjligheter till fritt val mellan arbete i hemmet och på den öppna arbetsmarknaden. Det är icke förenligt med en sådan uppfattning att godtaga någon diskriminering av kvinnorna på arbetsmarknaden. Denna mening torde, såvitt utskottet kunnat finna, delas av det övervägande flertalet i dagens samhälle, och spörsmålen om åtgärder för att förverkliga det ovan antydda önskemålet om kvinnans valfrihet röner stor uppmärksamhet när det gäller planeringen av familjepolitiken, undervisningen och utbildningen samt arbetsmarknadspolitik. Utskottet vill här särskilt erinra om ett utredningsuppdrag av, som det synes, särskild betydelse för de i motionerna närmare berörda problemen. I direktiven för arbetsmarknadsutredningen anföres bl. a. att den s. k. yrkesintensiteten bland kvinnorna fortsätter att stiga och att härigenom ett ökat tillskott av kvinnlig arbetskraft — i stor utsträckning deltidsarbetande — kan påräknas. Kvinnornas speciella arbetsmarknadsproblem kommer följaktligen att få en allt större betydelse under de närmaste åren. Det är givet att dessa förhållanden påverkar arbetsmarknadspolitikens utformning. Kvinnornas särskilda problem skall uppmärksammas av utredningen.

Utredningen kommer att slutföra sitt arbete inom den närmaste tiden och resultatet härav bör enligt utskottets mening avvaktas innan några utredningsåtgärder enligt motionärernas förslag ifrågasättes.

Utskottet får således hemställa,

att de likalydande motionerna I:386 och II:462 samt de likalydande motionerna I:387 och II:463, samtliga såvitt nu är i fråga, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Schött, Sörlin, Söderberg*, Helleblad, Tage Johansson, Wallmark och Hedlund;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Skoglösa*, Jacobsson i Sala, Dickson, fru Jäderberg*, herrar Hamrin i Kalmar*. Lundmark, Börjesson i Glömminge, fröken Anderson i Lerum*, fru Forsling och herr Nordstrandh*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.